

Професійна підготовка вчителя фізичної культури в умовах вищої педагогічної школи

А. Шевченко

Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка

Зміст професійної освіти включає поглиблене ознайомлення з науковими основами й технологією обраного виду праці, прищеплення спеціальних практичних навичок і вмінь; формування психологічних, моральних якостей особистості, важливих для роботи в певній сфері людської діяльності. Важливо наголосити, що зміст професійної освіти обумовлений не тільки майбутнім видом діяльності, але й потребами універсального розвитку людської культури. Тому перед вищими навчальними закладами, що готують майбутніх учителів фізичної культури, постають завдання цілеспрямованого розвитку найважливіших властивостей педагога, залучення його до активних способів освоєння соціального, наукового і культурологічного досвіду з метою його подальшого використання у навчально-виховній діяльності з учнями [2,4].

Професійна підготовка учителя фізичної культури в педагогічному університеті є складною багатогранною системою, яка базується на таких загальноприйнятих принципах, як:

- *принцип безперервності освіти* (злиття базової та подальшої підготовки до трудової та суспільної діяльності в єдиний, цілісний освітній процес, який сприяє формуванню стійкого інтересу й потреби в постійному поповненні знань та удосконаленні практичних умінь і навичок);

- *принцип інтегративності* (планування безперервного процесу підготовки, що відбувається по висхідній лінії як інтегративне ціле відносно самостійних складових);

- *принцип фундаменталізації* (полягає не у засвоєнні навчальних предметів, традиційно віднесених до фундаментальних, а в широті та ґрунтовності, які забезпечують у перспективі професійну мобільність фахівця, розширюють його професійну компетентність, формують готовність до оперативного реагування на можливі зміни у сфері професійної діяльності);

- *принцип гуманізації* (перенос уваги із засобів професійної підготовки (методів, форм, способів) на суб'єкт професійної підготовки (студента); врахування особистісних цілей і інтересів студентів, наповнення олюдненим змістом навчальних дисциплін, застосування активних методів і форм навчання, де оволодіння знаннями здійснюється в процесі пошуку істини, зіткнення думок, поглядів, позицій, розвитку самоконтролю і самооцінки студентів)

- *принцип самостійності* (можливість студентів самим визначати траєкторію оволодіння професією; стрижнем самостійної роботи студента є наявність пізнавальної задачі та способу її розв'язання без прямої допомоги з боку викладача або з мінімальним його втручанням, при цьому самостійна діяльність студента завжди спрямована на перехід від способу відтворення до принципово іншого – творчого вирішення завдань) й ін. [1];

Таким чином, професійна підготовка майбутнього учителя фізичної культури є складною багатогранною системою, яка спрямована на здобуття та розвиток достатнього для продуктивної професійної діяльності рівня компетентності у процесі навчання у вищому навчальному закладі і практичній діяльності. Система професійної

підготовки майбутніх учителів фізичної культури повинна будуватися на загальноприйнятих принципах безперервності освіти, її фундаменталізації, інтегративності, гуманізації тощо.

Останнім часом дослідниками були розроблені професіограми учителя фізичної культури, які в основному зорієнтовані на вимоги до рівня підготовки фахівців фізичного виховання. На підставі аналізу літератури ми розробили індивідуально-психологічну характеристику професії вчителя фізичної культури, яка містить професійно значущі властивості та відповідні професійні вимоги.

Таблиця 1 – Індивідуально-психологічна характеристика професії вчителя фізичної культури

Нейродинаміка	Загальна психічна витривалість, сильна врівноважена система, висока лабільність.
Психомоторика	Гарна сенсомоторна координація, висока швидкість рухової реакції, вестибулярна стійкість, точність і правильність рухів.
Сенсорно-перцептивна сфера	Повнота і адекватність сприймання, гарне орієнтування у просторі, властивості зорового і слухового сприймання в межах норми.
Пам'ять	Достатній рівень розвитку рухової, словесно –логічної, оперативної і довготривалої пам'яті.
Увага	Достатній рівень розвитку концентрації, обсягу, стійкості, переключення і розподілу уваги.
Мислення	Розвинуте наочно-дійове, оперативне (образне) та словесно-логічне мислення. Швидкість та гнучкість мисленевих процесів.
Інтелект	Перевага вербального інтелекту, розвинутий загальний інтелект і рівень загальної культури.
Емоційно-вольова сфера	Висока емоційна стійкість до перешкод, гарна вольова регуляція психічних процесів і станів, витримка.
Особистісні риси	Любов до дітей, тактовність, відповідальність, уважність, самоконтроль, перцепція, спостережливість, активність, ініціативність, самостійність, працьовитість, комунікативність, організаційні навички.

Крім цих компонентів до професійно важливих властивостей вчителя відносяться: необхідні знання, уміння і навички, педагогічні здібності та обов'язковий високий рівень фізичної та функціональної підготовленості.

Нинішня освіта формує (у відкритій або схованій формах) в учнів інтолерантну свідомість. Однак гуманістичні тенденції навчання й виховання, що базуються на ідеях вільного виховання, принципах так званої педагогіки співробітництва, концепціях природоспівобразності в освіті. Якщо інтолерантна свідомість лінійна, однозначна, нетерпима стосовно "чужої" свідомості, то на протилежному кінці логічно бачити повагу, доброту, любов, альтруїзм. Організовуючи полікультурний освітній простір, важливо враховувати, що толерантність, толерантна свідомість, особистісний зміст толерантності – поняття, близькі поняттям гуманістичної педагогіки, а почасти й психології, але не тотожні їм. Прояв толерантності припускає додаток певних зусиль, і в любові до дитини її може не бути так само, як й в інтолерантному відношенні до неї. Правильне розуміння явища толерантності необхідно для того, щоб не розчинити його

в інших явищах і щоб у вихованні толерантної свідомості учнів бачити особливу, нову, специфічну психолого-педагогічну проблему [3].

Підготовка майбутнього учителя з фізичної культури включає три основних компоненти:

- мотиваційно-моральний (стимулює його діяльність як спеціаліста),
- пізнавальний (забезпечує усю повноту змісту освіти),
- руховий (відображає специфіку професії і забезпечує механізм пізнання).

Готовність до майбутньої професії виявляється в:

а) реалізації основних функцій учителя – оздоровчої, навчальної, виховної, розвиваючої;

б) організації навчального процесу і вміння керувати дитячим колективом (комутативна, організаційна функції);

в) адаптації випускника на роботі, умінні контактувати не тільки з дитячим колективом, а й з адміністрацією, колегами, батьками.

В умовах сучасної вищої освіти при вирішенні завдань підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури особлива увага приділяється інтелектуальному, моральному, культурному розвитку, професійному зростанню й творчій самостійності майбутнього учителя.

Проведений нами аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що на сьогодні не існує єдиного погляду на розуміння професійної підготовки. У педагогічній енциклопедії професійна підготовка тлумачиться як „сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією; процес повідомлення учням відповідних знань і вмінь ” [1,4].

Фахівець фізичної культури нової формації повинен уміти:

- 1) планувати, організовувати і проводити заняття з використанням інноваційних технологій;
- 2) застосовувати на заняттях сучасні засоби й методи фізичного виховання, адекватні змісту інноваційних технологій;
- 3) оцінити ефективність використовуваних технологій і контролювати якість навчально-виховного процесу;
- 4) аналізувати й коректувати свою професійну діяльність;
- 5) організовувати і проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності.

Таким чином, визначення змісту діяльності сучасного фахівця фізичної культури і спорту, формування його професійної підготовки в умовах вищої педагогічної школи є цілісним процесом, який забезпечить цілеспрямоване керівництво становлення фахівця даної галузі, зумовить оптимізацію засвоєння необхідних теоретичних і практичних знань та вмінь.

Література:

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук.-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Болгаріна В. Культура і полікультурна освіта /В.Болгаріна, І.Лощенова// Шлях освіти. – 2002. – №1. – С.2-6.
3. Васютенкова И.В. Развитие поликультурной компетентности учителя в условиях последипломного образования: автореф. дисс. канд. пед. наук: 13.00.01 / И.В. Васютенкова. – СПб, 2006. – 27 с.

4. Радул В.В., Кравцов В.О. Методологічні основи професійного становлення особистості вчителя: Навчальний посібник. – Кіровоград: ФО-П Александрова М.В., 2011. – 264 с.

Теоретико-методичні аспекти формування координації руху на заняттях гімнастикою художньою

О. Шевченко

Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка

Найефективнішим засобом виховання підростаючого покоління на сучасному етапі розвитку суспільства є спорт. Спорт є еталоном реалізації людських можливостей. В результаті спортивної діяльності створюються найбільш досконалі форми рухів, виявляються і в максимальному ступені проявляються життєво важливі здібності людини.

В даний час характерними рисами сучасного спорту є зростання спортивних досягнень, які вимагають пошуку нових форм, засобів та методів підготовки особливо юних спортсменів. Цілеспрямована багаторічна підготовка і виховання спортсменів високого класу – це складний процес, успіх якого визначається цілою низкою чинників. Одним з таких чинників є розвиток координаційних здібностей і виявлення більш ефективних способів оптимізації навчального процесу, за допомогою яких можна за мінімальний проміжок часу досягти найвищого результату [1, 5].

Актуальність даної теми визначена змістом підготовки спортсменів у гімнастиці художній. На наш погляд досить складно досягти суттєвих результатів у спорті без достатнього розвитку координаційних здібностей. Дана рухова якість є першоосновою фундаменту будь-якої фізичної діяльності, пов'язаної не тільки з гімнастикою художньою, а й взагалі з життєдіяльністю людини.

Головна мета раннього навчання – створити міцну основу для виховання здорового, сильного, працездатного і гармонійно розвиненого молодого покоління, а також в тому, щоб навчити дітей різноманітним руховим діям, що забезпечують упевнене і ефективне виконання елементів техніки [1, 4]. На етапі початкової підготовки, слід створювати різносторонню фізичну підготовку використовуючи здатність дітей опановувати складні у технічному відношенні рухи. Необхідно значну частину тренувального часу приділяти розвитку раціональної техніки з використанням комплексу спеціальних і підготовчих вправ.

При всій специфічності окремих розділів шкільної програми різних освітніх рівнів в основі абсолютної більшості занять з фізичної культури лежить вивчення фізичних вправ з метою збагачення рухового досвіду учнів, необхідного для успішної життєдіяльності.

Передумовою засвоєння кожної вправи є знання учня про вправу, його руховий досвід та фізична і психічна готовність до навчальної діяльності. На цій базі можна оволодівати технікою будь-яких рухових дій. При цьому, навчаючи учнів, вчитель постійно повинен пам'ятати, що кінцевою метою навчання є використання засвоєних фізичних вправ у повсякденному житті для безпосереднього використання в побуті і